

A 58 B

~~1115~~

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

MAANDBLAD UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING

Deel 16

1 december 1956

No 12

Adres der Redactie:

B. J. LEMPKE, Oude IJselstraat 12^{III}, Amsterdam-Zuid 2 — Nederland

INHOUD: V. van der Goot: Zweefvliegen van Terschelling (p. 241). — Br. Theowald und B. Mannheims: Die Tipuliden der Sammlung Beling (p. 245). — J. P. van Lith: *Hoplomerus* (*Hoplomerus*) *spinipes* (L.) en *Hoplomerus* (*Spinicoxa*) *reniformis* (Gmel.) (Hymenoptera aculeata, Eumeninae) (p. 259). — K. Tsuneki: A new species of *Stigma* from Morocco (Hymen., Sphecidae, Pemphredoninae) (p. 263). — Literatuur (p. 244: J. van der Drift). — Korte mededelingen (p. 258: R. Tolman, Correctie; p. 264: W. Oord, B. J. Lempke).

Zweefvliegen van Terschelling

door

V. VAN DER GOOT

In de laatste jaren is de kennis van de zweefvliegen van Terschelling sterk toegenomen. Het is nu, wat zweefvliegen betreft, het best onderzochte Nederlandse waddeneiland.

Tot de zweefvliegen behoren geen soorten gebonden aan zoutvegetaties, welke zo karakteristiek voor de waddeneilanden zijn. Van alle gevonden soorten zijn alleen de *Chilosia*-soorten en *Eumerus sabulonum* echte fytofagen, maar hun voedselplanten zijn onbekend. *Eumerus sabulonum* is op Texel en Terschelling gevonden en op enkele plaatsen op het vasteland van Nederland ('s-Gravenhage, Venlo, Laren, Maarsbergen). LUNDBECK vermeldt haar in Denemarken van zandige plaatsen in het kustgebied.

Een soort, welke t.o.v. haar talrijkheid op het vasteland abnormaal veel voorkomt, is *Pelecocera tricincta*. Dit dier is in de dennenbossen algemeen. De larve leeft daar waarschijnlijk van bladluizen. De vlieg zelf vloog uitsluitend op *Hieracium* (hoewel er terzelfdertijd veel heide bloeide).

Behalve deze soort komt ook *Volucella bombylans* opvallend veel voor. Dit dier is te vinden in de kroonpolders en de (vochtige) duinen. Wat de rest betreft geeft de zweefvliegfauna van Terschelling de indruk een verarmde fauna van het vasteland te zijn. Voor deze verarming is, behalve de betrekkelijk kleine oppervlakte van Terschelling, vooral de wind aansprakelijk. Vele dieren sterven de „wegwaaidood”, ze worden door de wind meegesleurd tot boven zee, wat gezien de smalheid van het eiland heel licht gebeuren kan.

De gemiddeld lagere temperaturen op de waddeneilanden komen tot uiting in de fenologie van zweefvliegen. Zo werd de tweede generatie van *Rhingia campestris* door mij tussen 27 en 31 augustus 1954 op Terschelling al niet meer waargenomen, terwijl ze nog wel op het vasteland vloog (3 september 1954,

Heiloo). Ook *Eristalinus sepulchralis* was toen al exit, maar vloog nog wel op het vasteland (2 september 1954, Haarlem).

Achtereenvolgens hebben MAC GILLAVRY, GEYSKES & DOEKSEN, KABOS, Br. THEOWALD en ondergetekende gegevens over de zweefvliegen van Terschelling gepubliceerd. Tevens heb ik de beschikking gekregen over gegevens van Br. THEOWALD uit 1950 en 1951 en van de heren GRAVESTEIN en KABOS, waarvoor hierbij mijn hartelijke dank.

Van de al vermelde soorten moet *Melanostoma ambiguum*, vermeld door Br. THEOWALD en mijzelf vervallen, daar het m.i. ♀ ♀ van *Platychirus albimanus* betrof.

MAC GILLAVRY vermeldt *Platychirus podagratus* Zett., in de vorige eeuw door de heer VETH op Terschelling gevangen. *Plat. podagratus* is niet inlands, vermoedelijk wordt *Plat. immarginatus* Zett. bedoeld, onder welke naam LUNDBECK als synoniem *podagratus* Zett. vermeldt. Maar het exemplaar is niet in de collectie-DE MEIJERE te vinden. Bovendien is *immarginatus* zeldzaam. Ik heb haar dus, in afwachting van nadere gegevens, niet op de lijst geplaatst.

Van de heer P. H. VAN DOESBURG Sr. vernam ik terloops, dat *Syrphus lunulatus* Mg. door de heer KABOS op Terschelling gevangen was. Deze schreef me echter, dat hij het dier niet gevangen had, maar misschien de heer SCHOUTE. Aangezien het bewuste exemplaar nergens meer te vinden is en er van de zeldzame *S. lunulatus* geen andere vangsten bekend zijn van de waddeneilanden of het aangrenzend kustgebied, heb ik deze soort voorlopig niet opgenomen.

Van GEYSKES en DOEKSEN heb ik in de collectie van het Entomologisch Museum enkele door hen verzamelde soorten gevonden, welke niet door hen vermeld waren. Zij schreven indertijd, dat van het door hen (in 1937) verzamelde materiaal het een en ander zoek was geraakt en waarschijnlijk behoorden deze dieren daartoe.

Van alle vermelde soorten heb ik exemplaren gezien of er zijn betrouwbare gegevens van bekend (*Liogaster metallina*, *Xanthandrus comtus*, *Lasiopticus selecticus*).

SOORTENLIJST

1. <i>Baccha elongata</i> F.	G; elzenhoutwalletjes, Oosterend. 1 ex.
2. <i>B. obscuripennis</i> Mg.	G; dennenbos bij Hoorn. 1 ex.
3. <i>Chilosia longula</i> Zett.	G; grieën, Oosterend. 4 ex.
4. <i>Ch. scutellata</i> Fall.	G; dennenbos bij Hoorn, grieën Oosterend.
Totaal 3 ex.
5. <i>Ch. vernalis</i> Fall.	G; elzenhoutwalletjes, Oosterend. 2 ex.
6. <i>Chrysotoxum bicinctum</i> L.	G; kroonpolders, West-Terschelling. 1 ex.
alleen gezien.
7. <i>Epistrophe auricollis</i> Mg.	G & D, K, TH, G. a
8. <i>Ep. balteata</i> Deg.	MAC G, G & D, K, TH, G. a.
9. <i>Eristalinus sepulchralis</i> L.	MAC G, G & D, K, TH, G. g.
10. <i>Eristalis arbustorum</i> L.	MAC G, K, TH, G. aa.
11. <i>Er. horticola</i> Deg.	G & D, K, TH, G. a.
12. <i>Er. intricarius</i> L.	G & D, K, TH, G. g.

13. *Er. nemorum* L. MAC G, TH, G. g. Van de coll.-KABOS heb ik alleen enkele *Er. arbustorum* en *Eristalomyia lucorum* gezien onder etiket *nemorum* L.
14. *Er. pertinax* Scop. TH, G. Enkele ex.
15. *Eristalomyia lucorum* Mg. K, G. a.
16. *Er. m. tenax* L. MAC G, K, TH, G. aa.
17. *Eumerus sabulonum* Fall. TH, G; kroonpolders, West-Terschelling en grieën, Oosterend. Totaal 3 ex.
18. *Lasiopticus pyrastris* L. G & D, K, TH, G. g.
19. *Las. seleniticus* Mg. K (leg. GRAVESTEIN). 1 ex.
20. *Liogaster metallina* F. K. 1 ex.
21. *Melanostoma mellinum* L. TH, G. g.
22. *Mel. scalare* F. MAC G, TH, G; dennenbos bij Formerum, dennenbos bij Hoorn. 5 ex.
23. *Neoascia podagrica* F. G; Oosterend. 1 ex.
24. *Paragus tibialis* F. G; Bosplaat. 1 ex.
25. *Pelecocera tricincta* Mg. TH, G; in dennenbos bij Hoorn en Formerum. a.
26. *Platychirus albimanus* F. TH, G; dennen bij Formerum, Oosterend, Bosplaat paal 20. 5 ex.
27. *Plat. clypeatus* Mg. MAC G, G & D, K, TH, G. g.
28. *Plat. manicatus* Mg. G; grieën, Oosterend. 1 ex.
29. *Plat. scutatus* F. G; eind augustus 1954 g in bosjes.
30. *Pyrophaena granditarsa* Först. G & D, K, G; „Halfweg”, Koegelwiek, Bosplaat aan de grote slenk, ijsbaan bij Hoorn. Totaal 4 ex.
31. *Rhingia campestris* L. G & D, K, G. g.
32. *Sphaerophoria menthastri* L. TH, G; grieën, Oosterend. Enkele ex.
33. *Sph. scripta* L. MAC G, G & D, K, TH, G. aa.
34. *Syrphus albostrigatus* Fall. G; dennenbos bij Hoorn. 1 ex.
35. *S. corollae* F. MAC G, G & D, K, TH, G. aa.
36. *S. luniger* Mg. K, G; grieën, Oosterend. 2 ex.
37. *S. ribesii* L. TH, G. g.
38. *S. torvus* O.S. K, G; kroonpolders, Bosplaat. Totaal 2 ex.
39. *S. tricinctus* Fall. K; kroonpolders ♀ 28.VI.1937.
40. *S. vitripennis* Mg. MAC G, G & D, K, TH, G. aa.
41. *Syritta pipiens* L. TH, G. aa.
42. *Tubifera pendula* L. G & D, K, TH, G. a.
43. *Tub. trivittata* F. G & D, K, G, a.
44. *Volucella bombylans* L. G & D, K, TH, G. g.
45. *Xanthandrus comtus* Harr. K (leg. GRAVESTEIN). 1 ex.

Afkortingen :

MAC G, G & D, K, TH, G. De auteurs, welke de soorten hebben gevangen, in dezelfde volgorde als ik ze boven vermeldde.

aa, a, g. De talrijkheid van de meer voorkomende soorten, resp. zeer algemeen, algemeen en gewoon.

Addenda

De Heer C. HOGENDIJK liet me één dezer dagen een serie van ruim 20 exemplaren van *Chamaesyrrhus lusitanicus* Mik. zien, welke verzameld waren op een heitje bij Baaiduinen (Terschelling) op 9.VIII.1956, verder van dezelfde vindplaats vijf ♂ ♂ en twee ♀ ♀ van *Chilosia longula* en een exemplaar van *Syrphus tricinctus* van de Doodemanskisten.

Summary

A list is given of species of Syrphid flies occurring in Terschelling, a North sea island off the Dutch coast. Only *Pelecocera tricincta* (pine woods), *Volucella bombylans* (humid dune valleys) and *Eumerus sabulonum* (dunes) occur more than on the neighbouring continent. Catches mentioned in literature are also included. On account of his own observations the author gives estimates of numerosness (aa = very common, a = common, g = frequent). Of the more "rare" species the number of specimens (= ex) caught up till now is given.

Literatuur

- GEIJSKES, D. C. & DOEKSEN, J., 1947, Nieuwe gegevens over de insectenfauna van Terschelling, *Tijdschr. Ent.* 90: 16—34.
- GOOT, V. VAN DER, 1953, Syrphidae, nieuw voor Vlieland en Terschelling, *Ent. Ber.* 14: 352.
- MAC GILLAVRY, D., 1914, De entomologische fauna van het eiland Terschelling voor zoover zij tot nu toe bekend is. *Tijdschr. Ent.* 57: 89—106.
- KABOS, W. J., 1950, De Diptera Brachycera van het eiland Texel oecologisch beschouwd, *Tijdschr. Ent.* 93: 108—130.
- Br. THEOWALD, 1952, Enige nieuwe en schaarse Diptera, *Ent. Ber.* 14: 131.
- Amsterdam-O., Helmholtzstraat 18bv.

✓ Brauns, A., Puppen terricoler Dipterenlarven. Eine Einführung in die Kenntnis der Ruhestadien bodenlebender Zweiflüglerlarven der Waldbiozönose auf systematischer Grundlage, 155 pp., 75 afb. Musterschmidt, Göttingen, Frankfurt, Berlin, 1954. Prijs f 24,50.

Zeer kort na zijn Terricole Dipterenlarven (besproken in *Ent. Ber.* 15 nr. 18) heeft BRAUNS dit deeltje als Band 2 in de reeks „Untersuchungen zur angewandten Bodenbiologie" het licht doen zien. De opzet van dit boekje is dezelfde als die van het bovengenoemde werkje. Het bijzondere deel omvat een determineertabel voor de meest voorkomende prepuparia en poppen van bodembewonende dipterenlarven, grotendeels tot familie of subfamilie. (20 pp.). Hierop volgt een overzicht der families, waarin de morfologische kenmerken, plaats, tijd en tijdsduur van verpopping en zo nodig de verschilpunten met sterk gelijkende families worden vermeld.

In dit deel, dat het hoofdbestanddeel van het boek vormt (80 pp.), worden waar dit mogelijk is ook soorten beschreven. Een zeer belangrijk hulpmiddel bij het gebruik van het boekje zijn de uitstekende tekeningen. Het „Bodenbiologischer Teil" is uiteraard slechts kort (5 p.) en geeft een globale beschrijving van een afbraak van beukenstobben als belangrijke verpoppingsplaats van vliegenlarven. Het algemene deel (18 p.) tenslotte behandelt de taxonomisch belangrijke kenmerken van dipterenpoppen en het verband tussen popstructuren en de wijze van uitkomen van het imago. Het boekje eindigt met een literatuurlijst en een register. — J. VAN DER DRIFT.